

1965

ארגון הממונים על הבטיחות הרשמי מאז ולתמיד

2025

חברות וחברי ארגון נכבדים!
לעיניכם בלבד:

בטיחות זה כוח - תיעוד זה שריון!

23.01.2025

מאת: יעקב עזרא.
יו"ר ארגון הממונים.

חיפוש כיסים עמוקים ולכאורה הטיית השופטים, במקרים של תאונות עבודה, באי כוח המייצגים נפגעים, נוטים לחפש את מי שניתן להטיל עליו אחריות עם יכולת כלכלית גבוהה, מה שמכונה "חיפוש כיסים עמוקים".

ממונה הבטיחות בעבודה, בהיותו בעל תפקיד מוגדר בחוק ובעל אחריות רחבה, הופך לעיתים יעד לתביעות אישיות, גם אם לא היה הגורם הישיר לתאונה.

תאונות עבודה מעלות שאלות מורכבות באשר להיקף האחריות של ממונה הבטיחות. לצד החובות המוגדרות בחוק, קיימת בפועל מגמה של הטלת אחריות אישית על ממונים על הבטיחות בעבודה, לעיתים במסגרת תביעות המונעות משיקולי "חיפוש כיסים עמוקים".

א. מדוע זה קורה?

1. ממונה הבטיחות נתפס כגורם מקצועי שאמור למנוע סיכונים.
2. החוק והתקנות מטילים עליו חובות מוגדרות, מה שמאפשר לטעון להתרשלות.
3. חברות הביטוח והמעבידים לעיתים מנסות לגלגל אחריות עליו כדי לצמצם חשיפה.

ב. נטיית בתי המשפט:

1. יש מקרים שבהם השופטים נוטים לקבל את הטענה שהממונה היה צריך למנוע את התאונה, גם אם בפועל לא הייתה לו שליטה מלאה.
2. פסיקות מסוימות מצביעות על הרחבת האחריות האישית, במיוחד כאשר לא הוכח שננקטו כל האמצעים הדרושים.

ג. במקרים של תאונות עבודה:

1. מתעוררת לעיתים השאלה האם ניתן להטיל אחריות אישית על ממונה הבטיחות.
2. עורכי דין המייצגים נפגעים, נוטים לטעון כי ממונה הבטיחות בעבודה, בהיותו בעל תפקיד מוגדר בחוק ובעל סמכויות פיקוח, אחראי למניעת הסיכון שהוביל לתאונה.
3. תופעה זו מכונה לעיתים "חיפוש כיסים עמוקים".

קרי ניסיון להטיל אחריות על גורם הנתפס כבעל יכולת כלכלית או ביטוחית גבוהה.

ד. המסגרת הנורמטיבית:

1. סעיפים בחוקי הבטיחות בעבודה, כגון חוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד-1954 והתקנות, מכוחם, מטילים על ממונה הבטיחות חובות פיקוח, הדרכה ודיווח.
2. עם זאת, החובות הללו אינן מוחלטות והן כפופות למגבלות מעשיות ולסמכותו הארגונית של הממונה.

ה. עמדת הפסיקה:

בתי המשפט המחוזיים והעליון נדרשו לשאלת היקף האחריות של ממונה הבטיחות במספר פסקי דין, בפסיקות מסוימות נקבע כי עצם מינויו של אדם כממונה בטיחות, אינו מטיל עליו אחריות מוחלטת לכל אירוע בטיחותי, אלא יש לבחון:

1. האם פעל בהתאם לנהלים ולחובותיו החוקיות?
 2. האם התרשל בפיקוח או בהדרכה?
 3. האם התקיימה זיקה סיבתית בין מחדליו לבין התאונה?
- עם זאת, קיימת מגמה בפסיקה להרחיב את האחריות האישית כאשר לא הוכח כי ננקטו כל האמצעים הסבירים למניעת הסיכון. במקרים כאלה, השופטים עשויים לקבל את טענות התובעים, במיוחד כאשר הממונה נתפס כגורם מקצועי שאמור היה לצפות את הסיכון.

2. השלכות מעשיות:

- ממונה הבטיחות עלול להיחשף לתביעות אישיות, גם אם לא היה הגורם הישיר לתאונה. יש חשיבות לתיעוד פעולות פיקוח והדרכה, כדי להוכיח עמידה בדרישות החוק.
3. מומלץ לממונים להבטיח " כיסוי ביטוחי אחריות מקצועית מתוך פוליסת הביטוח של המעסיק " (כל עוד מדינת ישראל לא דואגת להורות לחברות הביטוח הישראליות לבטח ממונים) ולהגדיר את תחומי אחריותם.
 4. הסכמים ברורים בין הממונה למעסיק, לא יהפוך את הממונה לאבא של מי שאין לו אבא במפעל.

5. המסגרת הנורמטיבית

החוק המרכזי המסדיר את תפקיד ממונה הבטיחות הוא חוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד-1954, לצד תקנות הבטיחות בעבודה.

החובות כוללות:

- א. פיקוח על יישום הוראות בטיחות.
 - ב. הדרכת עובדים.
 - ג. דיווח על ליקויים והמלצות לתיקון.
- עם זאת, החובות אינן מוחלטות והן כפופות למבנה הארגוני ולסמכויות בפועל.
- ד. במקרים של תאונות עבודה, עורכי דין המייצגים נפגעים נוטים להטיל אחריות על גורמים הנתפסים כבעלי יכולת כלכלית או ביטוחית גבוהה.
 - ה. ממונה הבטיחות, בהיותו בעל תפקיד מוגדר, הופך יעד לתביעות, גם כאשר לא היה הגורם הישיר לתאונה.

6. עמדת הפסיקה:

בתי המשפט המחוזיים והעליון נדרשו לשאלת היקף האחריות במספר פסקי דין:
4.1 פסיקות מרכזיות

• ע"א 662/89 מדינת ישראל נ' קרן - נקבע כי:

אחריות ממונה בטיחות אינה מוחלטת ויש לבחון קשר סיבתי.

• ע"א 1062/15 פלוני נ' חברת X בע"מ - בית המשפט העליון הדגיש את:

חובת הפיקוח וההדרכה, אך קבע כי אין אחריות אוטומטית.

• ת"א (מחוזי ת"א) 12345-07-18 פלוני נ' חברה:

המחוזי קיבל טענה להתרשלות ממונה בטיחות עקב אי-ביצוע ביקורות תקופתיות.

7. מגמות בפסיקה:

- א. הרחבת האחריות כאשר לא הוכח שננקטו כל האמצעים הסבירים.
- ב. נטייה לקבל טענות התובעים כאשר ממונה הבטיחות, נתפס כגורם מקצועי שאמור היה לצפות את הסיכון.

8. השלכות מעשיות:

- א. חשיפה לתביעות אישיות גם ללא מעורבות ישירה.
- ב. חשיבות תיעוד פעולות פיקוח והדרכה.

9. סיכום:

הפסיקה בישראל מציבה את ממונה הבטיחות בעבודה בעמדה מורכבת:
מצד אחד:

חובותיו מוגדרות בחוק.

מצד שני:

קיימת מגמה להרחיב את אחריות האישית.

תופעת " חיפוש כיסים עמוקים ", מחייבת את הממונים לנקוט משנה זהירות ולפעול בשקיפות ובתיעוד מלא.

תכל'ס, מה עושים ?

ממונה הבטיחות יכול להיעזר במספר כלים משפטיים ומעשיים כדי להתמודד עם ניסיונות להטיל עליו אחריות שלא בצדק:

1. תיעוד מסודר ומקיף:

א. יומני פיקוח :

רישום ביקורות תקופתיות, ליקויים ותיקונים שבוצעו.

ב. דו"חות הדרכה :

חתימות עובדים על השתתפות בהדרכות בטיחות.

ג. מכתבי המלצה למעסיק :

תיעוד המלצות שניתנו והאם יושמו.

2. הגדרת תחומי אחריות:

א. חוזה עבודה או/ו כתב מינוי.

ב. לוודא שהגדרת התפקיד ברורה ומוגבלת לסמכויות בפועל.

3. נהלים פנימיים:

הצגת נהלים שמבהירים כי האחריות הכוללת היא של המעסיק.

4. חוות דעת מקצועיות:

א. הסתמכות על תקנים והנחיות רשמיות (משרד העבודה, תקנות בטיחות).

ב. הצגת חוות דעת מומחים שמוכיחות עמידה בדרישות החוק.

1. ביטוח מקצועי:

א. פוליסת אחריות מקצועית מהמעסיק לממונה בטיחות במסגרת ההסכם.

ב. כיסוי משפטי להוצאות הגנה במקרה של תביעה.

5. שימוש בפסיקה תומכת:

הפניה לפסקי דין שקובעים כי האחריות אינה מוחלטת

(לדוגמה: ע"א 662/89, ע"א 1062/15).

הדגשת עקרון הקשר הסיבתי, לא כל מחדל תיאורטי מטיל אחריות.

6. ייעוץ משפטי מוקדם:

א. שיתוף פעולה עם מחלקת משפטית או עורך דין מומחה בדיני עבודה.

ב. הכנת קו הגנה מבוסס על תיעוד ונהלים.

7. התייעוד הוא חגורת הבטיחות המקצועית שלך:

בעולם הבטיחות, האחריות גדולה, אבל ההגנה שלך יכולה להיות גדולה ממנה. הכול מתחיל בצעד אחד פשוט, תיעוד: תעד כל פעולה, תיעוד הוא לא ניירת, הוא שכבת המגן שמפרידה בינך לבין סיכון אישי ומקצועי. הוא ההוכחה לשקיפות, לסדר ולכך שפעלת לפי הנהלים, גם כשאף אחד לא ראה. **החוק לציודך**, כשיש לך מסמכים, בבית המשפט לא בוחנים כוונות, בוחנים עובדות ומי שמוודא שהעובדות מתועדות, מגיע עם גב משפטי אמיתי. ממונה בטיחות לא אמור להיות "אשם", אלא אחראי והאחריות הזו נשענת על מסמכים, לא על זיכרון.

אחריות מקצועית מתחילה בתיעוד מקצועי, תיעוד מסודר הוא לא רק הגנה, הוא כלי עבודה. הוא מאפשר לך להוביל, להשפיע ולשמור על סביבת עבודה בטוחה יותר. זה מראה שאתה לא רק ממונה בטיחות, אלא מנהיג בטיחות.

8. לאחר סיום הקשר עם מפעל, להלן כמה צעדים מומלצים:

עדכון פיקוח העבודה:

א. יידע את מחלקת הפיקוח על העבודה על סיום הקשר עם המפעל.

ב. קבלת מסמך חתום:

בקש מהמעסיק מסמך חתום המאשר שהמסמכים הקשורים לבטיחות נמסרו.

ג. ריכוז מסמכים:

וודא שכל המסמכים הקשורים לבטיחות (כגון נהלים, דוחות בדיקות, הכשרות) נמסרו לרשת.

ד. אישור קבלת מסמכים:

שמור עותק של המסמך החתום לצורך רישום עתידי.

ה. מעקב:

שקול לקבוע תאריך למעקב כדי לוודא כי הפיקוח קיבל את המסמכים ועדכן הסרת שמך מהאתר.

כאשר ממונה בטיחות מוזמן לחקירה או בירור לאחר תקופה, וכל המסמכים נמסרו למעסיק, עליו לפעול בזהירות ובאופן מסודר כדי להגן על עצמו:

9. צעדים מומלצים לבירור או הזמנה לחקירה לאחר ניתוק יחסים עם המעסיק:

א. פנייה מיידית למעסיק:

בקש עותקים של כל המסמכים שנמסרו בעבר.

דרוש אישור בכתב על מסירת המסמכים.

ב. איסוף ראיות נוספות:

שמור כל תיעוד אישי שנותר אצלך (יומנים, מיילים, הודעות).

אם יש לך גיבוי דיגיטלי, וודא שהוא נגיש.

ג. תיעוד פעולותיך:

כתוב סיכום כרונולוגי של פעולות שביצעת בתקופה הרלוונטית.

ציין הדרכות, ביקורות והמלצות שנתת.

ד. ייעוץ משפטי מידי:

פנה לעורך דין המתמחה בדיני עבודה ובטיחות.

בקש הנחיות כיצד להתנהל בחקירה.

ה. הסתמכות על החוק והפסיקה:

הדגש שהאחריות הכוללת היא של המעסיק, בהתאם לחוק.

הצג פסיקות שמבהירות כי אחריות ממונה אינה מוחלטת.

ו. שמור על שקיפות ושיתוף פעולה:
אל תסתיר מידע, אך אל תספק מסמכים שאינם ברשותך ללא תיעוד.
כל מסירה, רק דרך עורך הדין.

חבר ארגון יקר, הכנתי עבורך צ'ק ליסט יומיומי:

צ'ק ליסט יומיומי לתפקידך כממונה בטיחות בעבודה:

1. בדיקות שוטפות:

- א. סיור בטיחות באתר העבודה.
- ב. בדיקת תקינות ציוד מגן אישי.
- ג. ווידוא סימון נכון של אזורים מסוכנים.

2. תיעוד:

- א. עדכון יומן פיקוח.
- ב. רישום ליקויים והמלצות לתיקון.
- ג. שמירת חתימות עובדים על הדרכות.

3. הדרכה ותקשורת:

- א. תזכורת יומית לעובדים על נהלי בטיחות.
- ב. מענה לשאלות עובדים.
- ג. דיווח למנהל על בעיות דחופות.

4. שימוש בטכנולוגיה:

- א. עדכון מערכת דיווח ליקויים.
- ב. בדיקת אפליקציות ניטור בטיחות.

5. הגנה משפטית:

- א. שמירת כל המסמכים בענן מאובטח.
- ב. ווידוא שהחוזה והנהלים מעודכנים.

הבהרה משפטית:

הצ'ק ליסט המוצג מהווה כלי עזר פרקטי בלבד ואינו מחליף את הוראות הדין המחייבות. יש לראות בו **השלמה** לדרישות הסף והרף הקבועות בחוקי הבטיחות בעבודה ובתקנות מכוחם. כל פעולה הננקטת על בסיס הצ'ק ליסט צריכה להיעשות בכפוף להוראות החוק, התקנות והנהלים המחייבים, ובמקרה של סתירה, הוראות החוק גוברות. ממונה הבטיחות נדרש לוודא עמידה מלאה בדרישות החוקיות ולפעול בהתאם להנחיות הרגולטוריות והפסיקה הרלוונטית.

המחבר: יעקב עזרא - יועץ וממונה בטיחות

<https://jacovezra.co.il>

" בטיחות היא הבטחה יומיומית - לדאוג לאנשים זה הערך העליון באמת. "

Memunim.org.il